

Нортон ДЕ АНДРАДЕ МЕЛЛО РАПЕСТА,
Надзвичайний і Повноважний Посол
Федеративної Республіки Бразилія в Україні

«ДЛЯ БАГАТЬОХ БРАЗИЛІЯ – НІБИ КРАЇНА ДИВ»

– *Ваша Високоповажносте, очевидно, що головний пріоритет Бразилії – збалансувати свої ролі як регіонального та глобального гравця. Багато в чому це залежить од набору її ресурсів м'якої сили та специфіки дипломатії середньої держави. Віднедавна Бразилія провадить сміливішу зовнішню політику, спрямовану на зростання присутності країни в глобальних економічних перемовинах, багатосторонніх інституціях і розв'язанні регіональних питань. На Вашу думку, які засоби уможливають досягнення цієї мети з огляду на сучасні світові виклики?*

– Упродовж десятиліть Бразилія була й досі є глобальним гравцем, економічні та політичні інтереси якого сягають далеко поза межі Південної Америки. Наприклад, спочатку ми розбудовували свою економіку з огляду на статус провідного експортера сільськогосподарської продукції, од кави до латексу, і головними місцями збуту для нас були Європа та Північна Америка. Тепер ми належимо до десяти найбільших економік світу, а наш ринок має куди різноманітнішу структуру. Майже 50% зовнішньої торгівлі Бразилії припадає на країни, що розвиваються, зокрема в Африці, на Близькому Сході та в Азії. Ми маємо особливо сприятливу позицію для вільної і неупередженої взаємодії з усіма цими країнами, адже завдяки змішаному етнічному складові й культурному розмаїттю наше суспільство можна назвати плавильним тиглем. Також ми провадимо мирну політику й віримо, що перемовини та мультикультуралізм – найкращі засоби для руху в напрямі спільного щасливого майбутнього. Ми постійно прагнемо робити свій внесок у цей процес. Такий план і на наступні десятиріччя, адже країни, що розвиваються, політично й економічно стають дедалі важливішими у світі.

– Відносини зі США і ЄС зазнали змін. Китай та Індія стали важливими міжнародними партнерами. До того ж спостерігаємо свідоме просування багатосторонньої взаємодії за лінією Південь-Південь і небачене зростання присутності цих держав у Південній Америці. Яким напрямом міжнародної співпраці Україні слід приділити увагу, зваживши на бразильський дипломатичний досвід?

– Ключ до отримання максимального зиску від міжнародної співпраці – це водночас використовувати сильні сторони держави, опановувати нові сфери та налагоджувати партнерство з новими регіонами. Українська економіка має дуже високий рівень розвитку в багатьох галузях, як-от аерокосмічні й інформаційні технології, агробізнес, логістика тощо. Частково це зумовлено історією, але цим ви також завдячуєте активним і далекоглядним підприємцям. Ба більше, стратегічне розташування та розмір вашої країни надають переваги для зростання її присутності в різних регіонах світу. Крім того, Україна може покладатися на свою гарну репутацію і повагу не лише з боку держав-членів ЄС, а й Азії, Північної та Латинської Америки.

– 18 березня 2021 року адміністрація Президента США Джо Байдена підтвердила завершення роботи над планом щодо надання 2,5 млн доз вакцини «AstraZeneca» Мексиці – їхній південній сусідці, до якої Уряд США звернувся по допомогу в стримуванні рекордного напливу мігрантів із Центральної Америки. Це унаочнює, як країна використовує дипломатію вакцин задля втілення політичних програм, не пов'язаних зі сферою охорони здоров'я. Чи може така дипломатія стати засобом, який дасть Бразилії змогу досягти її важливих цілей, і чому?

– Пандемію COVID-19, яка завдає шкоди світові ще від початку 2020 року, треба долати солідарністю й зосередженням на гуманітарних аспектах, не залишаючи простору для політичних розрахунків. Бразилія вважає, що країнам, які мають надлишок вакцин, слід ними ділитися з менш розвиненими державами для того, аби ті якнайшвидше змогли приборкати цю хворобу й запобігти руйнуванню людських життів у всьому світі. У довгостроковій перспективі пожиток із цього матимуть усі, адже інакше вірус може поширюватися далі й мутувати в зубожілих регіонах земної кулі. Тому Бразилія вже запропонувала надати частину своїх вакцин сусіднім країнам.

– Україна та Бразилія плідно співпрацюють у гуманітарній сфері. Низка закладів вищої освіти наших країн має відповідні двосторонні домовленості. Наприклад, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова уклав угоду з Університетом «UNICENTRO» штату Парана, згідно з якою в останньому почали дистанційно викладати українську мову й українознавчі студії. Які перспективи розвитку двосторонніх відносин у цій сфері та наскільки вони актуальні?

– Після приїзду до Києва я був радий побачити, що, попри відстань і відмінності між Бразилією та Україною, обидві наші держави глибоко й природно цікаві одна одній. У Бразилії цьому сприяє передусім українська діаспора, зосереджена здебільшого на півдні країни. Гадаю, що зацікавленість українською мовою та історією в Бразилії збігається з відродженням уваги до цієї теми в Україні. Багато хто прагне дізнатися більше про своє походження й ідентичність. Це дуже добрий знак. Ми цілковито підтримуємо такі угоди та вважаємо, що вони зближують наші країни й суспільства.

– 2012 року українська спільнота провела чимало культурних і художніх фестивалів у бразильських містах, а вже 2019-го український гурт «ДахаБраха» взяв участь у міжнародному фестивалі «Rock in Rio», який організують у Ріо-де-Жанейро. У Вашій країні також є українські школи, фольклорні колективи та творчі кооперативи. Чи зростає, на Вашу думку, кількість спільних українсько-бразильських культурних ініціатив з огляду на пристосування міжнародних відносин до онлайн-формату? Якими є перспективи розвитку культурної дипломатії між нашими країнами?

– 2021 рік дуже важливий для наших двосторонніх відносин, адже ми відзначаємо 130-ту річницю початку переселення українських сімей до Бразилії. Нині українська діаспора в країні – це близько 500 тис. людей, які знайшли своє місце в бразильському суспільстві. За підтримки різних інституцій в обох наших державах Посольство Бразилії в Україні організовує онлайн-заходи, зокрема покази фільмів, віртуальні круглі столи, лекції, ба навіть кулінарні курси. Хоча онлайн-засоби не завжди можуть замінити особисте спілкування, ми розглядаємо їх дедалі ширше використання як можливість почути думки фахівців і митців з усього світу й охопити більшу аудиторію.

– У Бразилії розташоване представництво українського АТ «Мотор Січ». Чи є ще схожі приклади успішної роботи українських компаній на бразильській території або спільних підприємств? У яких сферах економічна співпраця між нашими країнами найефективніша і які галузі заслуговують на увагу бізнес-спільнот обох держав?

– У співпраці між бразильськими й українськими компаніями досі бракує історій успіху. Нещодавно велика бразильська ІТ-фірма, яку привабили стрімкі темпи зростання ринку інформаційних технологій в Україні, відкрила філію в Києві. Невдовзі в Бразилії українська компанія побудує фабрику з виробництва інсуліну, що стане результатом багаторічного успішного партнерства. Однак у нас є ще чимало можливостей для подальшого розширення взаємодії. Посольство працює з партнерами в Бразилії та Україні, щоби налагодити контакти між бізнес-спільнотами обох країн і допомогти їм знайти сфери, у яких ті могли б працювати разом. Вважаю, що найперспективнішими є сільське господарство, двосторонні інвестиції та охорона здоров'я.

Угода про космічну співпрацю, підписана з Бразилією на початку ХХІ століття, є доказом того, що Україна дедалі більше зацікавлена в розвитку відносин із державами всіх регіонів планети, зокрема й Латинської Америки. Уважаю, що найближчими роками цей тренд буде посилено, адже обсяги вашої торгівлі з Китаєм та іншими регіонами світу вже зросли. Торговельний обіг між Україною та Бразилією також відновлюється після кризи 2014–2015 років, і ми сподіваємося, що він зростатиме далі, попри незначне зменшення 2020 року. Наші уряди співпрацюють у визначенні нових сфер для візноманітнення торгівлі й інвестицій.

– *Згадаймо наймасштабнішу двосторонню ініціативу минулого десятиліття, проєкт «Циклон 4» – його втілювала бінаціональна компанія «Алкантара Циклон Спейс», утім завершився він невдало. Що спонукало Бразилію денонсувати договір зі свого боку? Чи буде поновлено роботу над проєктом?*

– На жаль, діяльність компанії «Алкантара Циклон Спейс» було затьмарено низкою помилок і прорахунків, які врешті-решт призвели до скасування «Циклону 4». Проте це не зашкодило відносинам України та Бразилії, адже обидві сторони докладають зусиль і позитивно налаштовані щодо фіналізування останніх нюансів проєкту. Що ще важливіше, спостерігаємо чітке прагнення розвивати взаємодію в цій стратегічній сфері у спосіб, краще пристосований до поточних потреб ринку космічних послуг. Скажімо, тепер слід активніше залучати приватний сектор до таких ініціатив. Ми прагнемо максимально задіяти спроможності аерокосмічної індустрії наших держав. Установи, відповідальні за космічний напрям з обох сторін, наразі розглядають можливі варіанти співпраці.

– *Ваша Високоповажносте, Ви обійняли свою посаду в Україні торік. Чи траплялися відтоді виклики, які впливали на Вашу діяльність?*

– Єдиною перепоною, яка спіткала мене на початку, став низький рівень володіння українською, тому я вирішив її вивчити й уже можу прочитати багато слів! Знайомство із цією прекрасною мовою – незабутнє. Труднощі, згідно з моїм досвідом, зазвичай пов'язані з розумінням культури та встановленням контактів із колегами в українських органах влади. Бразилія має особливу перевагу: її люблять усі, для багатьох вона – ніби країна див. Коли ви кажете «я з Бразилії», багато хто відповідає «ласкаво просимо». Мені подобається зустрічатися та спілкуватися з українцями. Полюбляю також ходити до супермаркетів і спостерігати за людьми, які мене вітають з усмішкою. Я радо кажу їм «добрий день» і розумію, що вони дуже приязні!

– *Яку пораду Ви могли б дати українцям, які хочуть дізнатися про Бразилію більше?*

– Якщо подорожуватимете Бразилією, а надто її південною частиною, то будете почуватися як удома. Це наслідок того, що мультикультуралізм – одна з визначальних рис країни. У наших містах можна скуштувати багато інозем-

них страв, побачити чимало архітектурних стилів і симбіоз культур. У нас навіть готують українську їжу в бразильському стилі, чим ми завдячуємо численним українцям, які переселилися до Бразилії близько 130 років тому.

– Чи вдалося Вам повноцінно відкрити для себе Україну протягом цього часу? Які місцини Ви вже відвідали?

– Я побував у Харкові, Дніпрі, Одесі, Львові, Могилеві-Подільському та Тернополі. Однак це лише початок. Я подорожую Україною власним автомобілем і, мушу визнати, це дарує мені неабияке задоволення. До того ж українські дороги стають дедалі кращими. Гадаю, що найвдаліший спосіб ознайомитися з країною – це побачити її на власні очі. Роздивитися, відчути смак та аромат. Саме тому я намагаюся подорожувати тут так часто, як можу. Я був у захваті, коли довідався, що у вашій країні збережено стільки середньовічних замків, зокрема Білгород-Дністровську фортецю, яка за розмірами є найбільшою в Східній Європі. На моїй фейсбук-сторінці можна побачити ті численні місця й заходи, пов'язані з Україною та її культурою, які я мав нагоду відвідати. Я скуштував українського сиру, а також місцевого вина – воно одне з найкращих у світі. Можу впевнено сказати, що популяризувати цю країну – моє хобі.

– У чому культури України та Бразилії найбільше схожі?

– Спільне для нас – це любов до культури, смачної їжі, музики зокрема й мистецтва загалом. Обидва наші народи творчі, про що свідчать неймовірні мурали в наших містах, різноманітні сучасні зразки дизайну й інші прекрасні вияви мистецтва. Ці речі дарують величезне задоволення.

– Якими є перспективи розвитку культурної дипломатії між нашими країнами? Чи плануєте якісь проєкти найближчим часом?

– Як я вже повідомляв, цьогоріч посольство присвятило багато уваги річниці української імміграції до Бразилії, що є великим і важливим святом для нас. Ба більше, програма святкувань передбачає чималу кількість онлайн-заходів, обговорень кінострічок і вебінарів аж до кінця року. Сподіватимемося, що ситуація з пандемією покращає і вже 7 вересня ми зможемо організувати вчистості з нагоди Дня незалежності Бразилії, де буде представлено, зокрема, виступ бразильського саксофоніста, чий дідусь і бабуся емігрували з України, і виставка Сіднея Тендлера, бразильського поета, архітектора й художника, чий батько, дідусь, бабуся та тітки народилися в Могилеві-Подільському. Тож так чи інакше весь рік присвячено темі «Україна в Бразилії» – для вшанування тих культурних надбань, мрій і душевних прагнень, що їх внесли українці до нашої країни. А от наступний рік висвітлюватиме тему «Бразилія в Україні» – ми познайомимося з видатними бразильськими музикантами, які популяризують наші культурні мотиви в Україні. Музика – один із найкращих засобів культурного вираження, адже вона не знає мовних бар'єрів. Незважаючи на те, що хтось, можливо, не зрозуміє слів, настрій і меседж пісні – доступні, а це найважливіше. Саме тому в діяльності посольства за напрямом культурної дипломатії ми приділили особливу увагу музиці.

– Кліматична безпека – незмінна проблема всього світу й Бразилії зокрема. Усі ми пригадуємо страхітливі пожежі в басейні ріки Амазонки. Ця загроза набула надзвичайних масштабів, а надто з огляду на незаконне вирубування лісів. Який найоптимальніший шлях подолання цієї екологічної проблеми?

– Це дуже складне питання, оскільки, по-перше, басейн Амазонки розташований не лише в Бразилії. Він також охоплює території інших країн – Болівії, Перу, Колумбії, Венесуели, Суринаму, Гаяни та Франції (Французька Гвіана). Щороку посушливий сезон призводить до природних пожеж і, як уже було зазначено, маємо загрозу незаконного вирубування. Передусім треба сказати, що пожежі трапляються регулярно вже сотні років і це триватиме далі, адже так природа оновлюється. Щороку наслідки в них різні. Часом пожежі досягають небачених масштабів, як-от 2019 року. По-друге, нам украй необхідно змінити те, що Бразилія майже не використовує власну деревину, а натомість експортує її до Європи. Тому Бразилія стала однією з перших країн, котрі ефективно борються із цією кліматичною проблемою. Під час першого Саміту лідерів із питань довкілля, у якому я особисто брав участь, Бразилія рішуче висловилася за те, щоби докладати зусиль до захисту природи. Ми вже розпочали кампанію з висадження дерев для зниження темпів зникання лісів і наро-

щення інвестицій у технології в цій сфері. Проте проблема стосується не лише країн Латинської Америки – це по-справжньому глобальний виклик. Схожі приводи для занепокоєння можна спостерігати в усьому світі. Скажімо, в Африці на тій самій широті також є ліси. Тамтешнє незаконне вирубування набуло далеко більших масштабів, проте наразі йому не приділяють належної уваги, як-от Амазонії. Ліси Азії теж не захищені від кліматичних загроз. Утім ЗМІ критикують лише факт такої проблеми в Бразилії – це неконструктивно та слугує чийсь прихованим інтересам. Сенс не в тому, аби засуджувати одне одного – потрібно співпрацювати для пошуку рішень, що дали б змогу взяти цю проблему під контроль. Кожна країна зобов'язана усвідомлювати ризики, невіддільні від питань охорони довкілля, і не цуратися вживати заходів. І так, зрештою, Бразилії треба вберегти тропічні ліси: для економічного розвитку важливо, щоби сільське господарство працювало, адже між ними є тісний зв'язок. Що захищенішими будуть ліси Амазонії, то родючішим стане ґрунт, а це означатиме більший урожай і зростання експорту. Саме тому ми прагнемо зберегти природу недоторканою та використати це як перевагу. І йдеться не лише про бразильські ліси. Ми мусимо дбати про басейн Амазонки в Перу, Болівії, Колумбії, Венесуелі та ліси в інших країнах на різних континентах. Усі ми відповідальні, усі мусимо дбати про Землю.